

KO SU DECA KOJA TRPE NASILJE

Ovde će biti navedene neke prepoznatljive osobine dece koja trpe nasilje:

- imaju slabo samopoštovanje (sebe opažaju kao neprivlačne, slabije)
- povučena su, pasivna, oprezna, tiha i osjetljiva
- anksiozna su
- imaju malo prijatelja
- obično su fizički slabija i nesigurnija
- obično su više uplašena i za njih se zna da neće uzvratiti ako ih neko napadne (uglavnom nisu agresivna)
- najčešće su prezaštićena od svojih roditelja
- lako zaplaču i povlače se.

Deca koja trpe nasilje najčešće fizički odudaraju od ostale dece (previše slaba, mala ili previše krupna) ili su na drugi način različita: nadarena deca, deca sa smetnjama i teškoćama u razvoju, deca druge etničke pripadnosti, socijalnog porijekla, kao i deca novi učenici/učenice u razredu, odnosno školi.

Mnoge razvojne okolnosti utiču da se razviju osobine koje se mogu prepoznati u ponašanju dece koja trpe nasilje. Odnos roditelj – dijete ima ogroman značaj za sticanje bazičnog povjerenja, samopoštovanja i stvaranje pozitivne slike djeteta o sebi. U toku ranog razvoja deteta emocionalni odnos sa roditeljima u velikoj mjeri „oblikuje“ kasniji detetov odnos prema sebi i drugima, osjećanje sigurnosti, samopoštovanja, odnos prema svojim potrebama, veštine komuniciranja i još mnogo toga.

Prezaštićenost od strane roditelja (staratelja) podstiče kod dece manje zrele oblike ponašanja u odnosu na uzrast deteta, onemogućava ih da se oslanjaju na sopstvene snage i stiču iskustva u skladu sa svojim uzrastom. Na taj način se u doživljaju deteta stvara slika nerealnog sveta koji u susretu sa stvarnim događajima slabi detetove psihološke odbrane. Ono se povlači kao slabo i nesigurno manje ili više svjesno situacije u kojoj se nalazi. Sve ovo su važne osobenosti dece koja najčešće trpe vršnjačko nasilje.

I roditelji i nastavnici/nastavnice znaju da ne mogu kontrolisati sve što dete vidi, čuje i sve sa čime dođe u kontakt, a što može uticati na njegovo samopoštovanje i sliku o sebi, ali imaju privilegiju da izgrađuju odnose poverenja koji će „štiti“ dete, odnosno omogućiti mu da razvija socijalno emocionalno usklađene odnose sa drugima kroz celi život. Odnos poverenja je jedini put koji omogućava odraslima da spoznaju realnost svakog deteta i, ukoliko je potrebno, pruže pomoć i podršku.

Za školu je veoma značajno da odnos deteta koje trpi nasilje i deteta koje se ponaša nasilno može biti neko vreme, čak i veoma dugo, skriven i nevidljiv za nastavnike, roditelje, pa i stručnjake. Nerealno je, ponekad, očekivati da dete (naročito mlađeg uzrasta) samo otkrije da je žrtva nasilja, jer je možda nezrelo da shvati uzročno-posledične veze nasilnog ponašanja. Stoga ono uključuje svoje mehanizme odbrane koji mu pomažu da se izbori sa stidom, strahom od osvete i drugim neprijatnostima. Dete može misliti da mu niko ne može pomoći i da će, ako reaguje, biti optuženo za „cinkarenja“ ili biti krivo za to što mu se dešava. Ovo su neki od važnih razloga zbog kojih je teško prekinuti krug nasilja.

Detetu koje trpi nasilje neophodna je pomoć kako u smislu jačanja njegovih psiholoških snaga, tako i stvaranjem atmosfere u školi u skladu sa pravilima i vrednostima koje čine „okvir“ za reagovanje kada se nasilno ponašanje dogodi.